

Vermindert de angst en ongerustheid onder (zorg)medewerkers in een verpleeghuis na testen op antistoffen tegen COVID-19?

Joyce C.F. Heffels^{1,2*}, Danielle de Vries¹, Anne M. Timmermans¹, Irma H.J. Everink², Jos M.G.A. Schols^{2,3}, 5.1.2e

1. Stichting Land van Horne, Weert
2. Department of Health Services Research and Care and Public Health Research Institute (CAPHRI), Maastricht University, Maastricht
3. Department of Family Medicine and Care and Public Health Research Institute (CAPHRI), Maastricht University, Maastricht
4. Stichting PAMM, Laboratoria voor pathologie en medische microbiologie, Eindhoven

*Corresponderende auteur:

Joyce C.F. Heffels, MSc
Stichting Land van Horne
Vogelsbleek 1, 6001 BE Weert, Nederland
E-mail: 5.1.2e landvanhorne.nl

Verpleeghuis Mariënburcht in Budel, onderdeel van Stichting Land van Horne, is gedurende de COVID-19 pandemie zwaar getroffen. Mariënburcht heeft in totaal 100 bedden, verdeeld over één somatische en twee psychogeriatrische (PG) afdelingen. Op 15 maart 2020 was sprake van een eerste COVID-19 besmetting op één van de PG afdelingen. Ondanks dat binnen het verpleeghuis, net als in de rest van de stichting, steeds gewerkt werd conform de geldende RIVM richtlijnen nam het aantal besmettingen op de drie afdelingen in korte tijd fors toe. Dit blijkt uit het feit dat uiteindelijk 66% van de bewoners in Mariënburcht een COVID-19 besmetting heeft doorgemaakt.

De periode vanaf maart 2020 leidde tot veel onrust en onzekerheid onder het personeel. Zij zaten met vragen als 'Heb ik misschien zelf ook een COVID-19 infectie (gehad)?', 'Verspreid ik het onder de bewoners?', 'Ben ik een infectiebron voor mijn gezin thuis?'. Hiernaast speelde onbegrip en wantrouwen ten opzichte van de steeds veranderende RIVM richtlijnen, en dan met name over het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) en het testbeleid voor medewerkers. Ten slotte is de toename van sterfte bij bewoners waar vaak een langdurige band mee is opgebouwd emotioneel erg zwaar geweest voor de zorgmedewerkers.

Diverse keren gaven medewerkers aan dat ze behoefte hadden aan een test om na te gaan of ze een COVID-19 besmetting hadden doorgemaakt. Om na te gaan of een dergelijke test de heersende angst en ongerustheid daadwerkelijk kon verminderen, heeft Stichting Land van Horne in samenwerking met het regionale Laboratoria voor pathologie en medische microbiologie (PAMM) een serologische test op COVID-19 aan medewerkers van de getroffen locatie aangeboden. Een serologische test is een bloedtest die antistoffen tegen SARS-CoV-2 aantoonst. Een positieve uitslag betekent dat iemand met grote waarschijnlijkheid een COVID-19 infectie heeft doorgemaakt (specificiteit = 99,5%) (1). Er is nog onvoldoende bekend of een positieve antistoftest ook immuniteit betekent. De eventuele bescherming tegen een nieuwe infectie met het virus en de duur van een dergelijke bescherming zijn nu onderdeel van veel wetenschappelijk onderzoek, dat wellicht ook uitsluitsel kan geven of deze testen beleidsondersteunend ingezet kunnen worden. In het huidige onderzoek is gebruik gemaakt van de Wantai ab test, een antistoftest die IgG, IgM en IgA antistoffen tegelijkertijd meet. In de landelijke validatie van COVID-19 antistoftesten werd voor deze Wantai test een sensitiviteit van 95% vastgesteld: niet alle doorgemaakte infecties kunnen worden aangetoond (1).

Om na te gaan of de ongerustheid daadwerkelijk reduceert na het afnemen van deze serologische test is zowel vóór als na afname van de test een digitale vragenlijst ingevuld door medewerkers van de locatie. Het betrof hier zowel zorgpersoneel (helpenden, zorgassistenten, verzorgenden IG en verpleegkundigen), als behandelaars en medewerkers van de facilitaire en huishoudelijke dienst (n=274). Voor het invullen van de vragenlijst is elke deelnemer geïnformeerd over de aard en inhoud van de serologische test, en wat een positieve of negatieve uitslag betekent. Ook werd extra benadrukt dat de test niet bedoeld is om uitsluitel te geven over immuniteit. De vragenlijst zelf richtte zich op ervaren stress, angst en ongerustheid gerelateerd aan COVID-19, en was deels gebaseerd op de gevalideerde vragenlijsten 'Fear of COVID-19 scale' (2) en de 'COVID Stress Scales' (3). Dit artikel rapporteert alleen de scores van medewerkers op angst en ongerustheid. De overige resultaten worden momenteel geanalyseerd en zullen worden verwerkt in een toekomstige publicatie.

In totaal hebben 240 medewerkers van de locatie (88%) deelgenomen aan het onderzoek. Van deze deelnemers was 93% vrouw met een gemiddelde leeftijd van 43 jaar.

Van de 240 serologische testen waren er 94 (39%) positief. Dit percentage betreft alle verschillende functiegroepen voor het gehele verpleeghuis. Als we specifiek kijken naar zorgmedewerkers dan waren op de PG afdelingen 57 van de 80 medewerkers (71%) positief, en op de somatische afdeling betrof dit 21 van de 47 zorgmedewerkers (45%). Van de 94 (39%) positief geteste deelnemers gaven er 18 (19%) aan geen COVID-gerelateerde klachten te hebben gehad.

Angst en ongerustheid vóór en na afname van serologische test

Wanneer wordt gekeken naar de angst en ongerustheid onder medewerkers om COVID-19 te krijgen, blijkt dat vóór afname van de serologische test 49% van de medewerkers aangaf bang te zijn (geweest) om COVID-19 te krijgen en gaf 39% aan ongerust te zijn om besmet te zijn (geweest).

Tabel 1 geeft de gemiddelde score van medewerkers weer met betrekking tot hun mate van angst en ongerustheid in relatie tot het hebben doorgemaakt van een COVID-19 infectie. Hiervoor is zowel vóór als na afname van de serologische test gevraagd naar een score die hun mate van angst en ongerustheid weergeeft met betrekking tot het eventueel hebben doorgemaakt van COVID-19. Deze score kon tussen de 0 en 10 liggen waarbij 0 stond voor geen angst respectievelijk ongerustheid en 10 voor enorm veel angst respectievelijk ongerustheid. In totaal hebben 189 medewerkers zowel vóór als na de serologische test de vragenlijst ingevuld. In alle groepen, ongeacht de testuitslag, zien we een significante daling van de angst en ongerustheid.

	Totaal (n=189)	Positieve test (n=77)	Negatieve test (n=112)
<i>Mate van angst</i>			
Vóór serologische test, gem. (SD)	4,6 (2,6)	4,6 (2,7)	4,5 (2,5)
Na serologische test, gem. (SD)	3,3 (2,5)	3,1 (2,7)	3,5 (2,4)
P-waarde	<0,001	<0,001	<0,001
<i>Mate van ongerustheid</i>			
Vóór serologische test, gem. (SD)	4,0 (2,6)	4,6 (2,9)	3,6 (2,5)
Na serologische test, gem. (SD)	3,0 (2,5)	3,0 (2,7)	3,1 (2,4)
P-waarde	<0,001	<0,001	0,04

Angst: mate van angst om COVID-19 te krijgen: 0=geen angst, 10=enorm veel angst.
 Ongerstheid: mate van ongerustheid om mogelijk besmet te zijn geweest met COVID-19: 0=geen ongerustheid, 10=enorm veel ongerustheid.
 Gebruikte toets: gepaarde t-toets. Afkappunt significantie: 0,05

Dit onderzoek toont dat 39% van de verpleeghuismedewerkers van een sterk door COVID-19 getroffen verpleeghuis antistoffen tegen COVID-19 blijkt te hebben. Opvallend is dat 19% (n=18) van de positief geteste medewerkers geen klachten heeft gehad die mogelijk wijzen op een COVID-19 besmetting. Dit zijn belangrijke bevindingen want ze tonen niet alleen aan hoe sterk het virus zich kan verspreiden onder het personeel van een getroffen locatie, maar ook dat de infectie bij een aanzienlijk deel van de besmette personen asymptomatisch kan verlopen. Dit laatste is inmiddels ook in de literatuur beschreven (4).

Het vragenlijstonderzoek lijkt een indicatie te geven dat het uitvoeren van een serologische test waarde heeft voor het verminderen van de angst en ongerustheid van de medewerkers in verpleeghuis Mariënburcht. In zowel de groep positief geteste medewerkers als in de negatief geteste groep is een daling te zien van de score op angst en ongerustheid. Naast de uitvoering van serologische testen zijn echter aanvullende acties nodig om deze angst en ongerustheid te verminderen. Het is primair belangrijk om te zorgen voor een veilige werkomgeving waar, naast beschikbaarheid van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen en een adequaat testbeleid, goed en continu gecommuniceerd wordt met de medewerkers (5). Dat laatste werd eveneens bevestigd in recent gehouden interviews met medewerkers van Mariënburcht over hun ervaringen ten tijde van de COVID-19 pandemie. Medewerkers meldden dat ze het niet alleen prettig hadden gevonden dat hen de mogelijkheid was geboden van een serologische test, maar nadrukkelijk ook dat ze blij waren dat ze op een veilige manier hun ervaringen konden delen, om zo deze doorgemaakte periode een plek te kunnen geven. Ook de resultaten van deze interviews worden momenteel geanalyseerd en zullen op een later moment worden gepubliceerd.

Concluderend blijkt dat het COVID-19 virus in een zwaar getroffen verpleeghuis er niet alleen voor heeft gezorgd dat een hoog aantal bewoners besmet is geraakt, maar ook een aanzienlijk deel van de medewerkers. Ons onderzoek geeft indicaties dat het aanbieden van een serologische test de angst en ongerustheid onder het personeel lijkt te verminderen. Om daadwerkelijk het personeel te (onder)steunen moet echter altijd sprake zijn van een combinatie van strategieën, zoals heldere communicatie, voldoende PBMs en een helder testbeleid. Opvallend is dat een flink aantal positief geteste zorgmedewerkers geen klachten heeft ervaren. De vraag is wat dit betekent voor het toekomstige beleid binnen de verpleeghuiszorg, zeker ten aanzien van een mogelijke tweede golf van COVID-19.

Literatuurlijst

1. Taskforce serologie, onderdeel van de Landelijke Coördinatiestructuur Testcapaciteit (LCT). Status per 19 mei 2020. Rapportage Status validatie van ELISA en auto-analyzer antilichaam testen voor diagnostiek van SARS-CoV-2; overwegingen voor gebruik.
2. Ahorsu, D.K., Lin, C.-Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M. D., & Pakpour, A.H. (2020). The fear of COVID-19 scale: Development and initial validation. *International Journal of Mental Health and Addiction*. Epub ahead of print.
3. Taylor, S., Landry, C.A., Paluszek, M.M., Fergus, T.A., McKay, D., Asmundson, G.J.G. (2020). Development and initial validation of the COVID Stress Scales. *Journal of Anxiety Disorders*.
4. Blain H, Rolland Y, Tuaillon E, Giacosa N, Albrand M, Jaussent A, Benetos A, Miot S, Bousquet J. Efficacy of a Test-Retest Strategy in Residents and Health Care Personnel of a Nursing Home Facing a COVID-19 Outbreak. *JAMDA* 2020, in Press.
5. Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg (AWO-ZL) (17 juni 2020). *Geleerde lessen naar aanleiding van COVID-19 in verpleeghuizen*.